

ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ

การเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม

กรณีศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

Female Labor Force Participation in the Hotel Industry :

A Case Study of Chiang Mai

วิจัย

โดย

นางสาวเบญจวรรณ บุญใจเฟื่อง

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ

รายงานวิจัยฉบับที่ 3 มหาวิทยาลัยพายัพ เชียงใหม่

ได้รับทุนอุดหนุนจากโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จากมหาวิทยาลัยพายัพ

พ.ศ. 2527-พ.ศ. 2528

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม โดยเปรียบเทียบระหว่างแรงงานสตรีโสด และสตรีสมรส นอกจากนี้ ได้ศึกษาถึงสภาพการทำงาน สวัสดิการ และทัศนคติของสตรีเกี่ยวกับการทำงานในโรงแรม โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างแรงงานสตรีโสด และแรงงานสตรีสมรสที่ทำงานในโรงแรมชั้นหนึ่ง และโรงแรมชั้นสอง สำหรับการเก็บข้อมูลได้ใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ พนักงานสตรีในโรงแรมต่างๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 378 คน

จากการศึกษาลักษณะทั่วไปของแรงงานสตรีตัวอย่าง พบว่า แรงงานสตรีโสดส่วนใหญ่มีอายุน้อยกว่าแรงงานสตรีสมรส ส่วนการศึกษาของสตรีโสด และสตรีสมรสส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับเดียวกันคือ มัธยมศึกษาหรืออาชีวศึกษา และขนาดของครอบครัวของสตรีโสดจะมีขนาดใหญ่กว่าครอบครัวของสตรีสมรส นอกจากนี้ในครอบครัวของสตรีโสด ยังมีจำนวนสมาชิกช่วยหารายได้ให้แก่ครอบครัวมากกว่าครอบครัวของกลุ่มสตรีสมรส ในด้านจำนวนบุตร สตรีสมรสมีบุตรที่เป็นภาระต้องดูแลเป็นส่วนใหญ่ และสำหรับรายได้ของแรงงานสตรีทั้งหมด ส่วนใหญ่จะได้รับรายได้ค่อนข้างต่ำ ทั้งในสตรีโสด และสตรีสมรส ส่วนรายได้ของสมาชิกในครอบครัว และรายได้ของครอบครัว มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

ส่วนผลการศึกษาริเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม ทำให้ทราบว่า แรงงานสตรีที่เข้าทำงานในโรงแรม สำหรับสตรีโสดนั้น เกิดจากปัจจัยเกี่ยวกับ จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้ อายุของสตรี และรายได้ของสมาชิกในครอบครัว ส่วนแรงงานสตรีสมรสนั้น เกิดจากปัจจัยเกี่ยวกับจำนวนบุตรที่เป็นภาระ การศึกษาของสตรี อายุของสตรี และจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้

ส่วนการศึกษาถึงสภาพการทำงาน สวัสดิการ และทัศนคติของสตรีเกี่ยวกับการทำงาน
ในโรงแรม พบว่า โรงแรมต่างๆ ได้มีการปฏิบัติตามที่กฎหมายคุ้มครองแรงงานกำหนดไว้ แต่
สภาพการทำงาน และสวัสดิการต่างๆ ของแรงงานสตรีในโรงแรมยังล้าหลังอยู่ในสภาพที่ด้อยกว่า
โรงแรมอื่นหนึ่ง และการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของสตรีเกี่ยวกับการทำงานในโรงแรม ส่วน
ใหญ่เห็นว่า เป็นงานที่เหมาะสมกับสตรี แต่ก็มีจำนวนพนักงานสตรีเป็นจำนวนมากมีความคิดที่จะ
เปลี่ยนงาน โดยให้เหตุผลว่า การทำงานในโรงแรมไม่มั่นคง และมีรายได้น้อย เป็นต้น ผลการ
ศึกษานี้อาจนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการวางแผนพัฒนาแรงงานสตรีต่อไป ซึ่งนับวันจะมีบทบาทสำคัญ
ต่อการพัฒนาประเทศมากขึ้น .

Abstract

The purpose of this study was to examine the factors influencing female labor participation in the hotel industry by comparing single and married female workers. Working conditions, benefits, and the workers' attitudes towards employment in the hotel industry were studied. Single and married women working in first-class hotels were compared with single and married female workers in second-class hotels. The study utilized questionnaire interviews with 378 female workers in hotels of Chiang Mai province.

From studying the general characteristics of the female hotel workers in the sample, it was found that the single workers are generally younger than the married workers. Both single and married workers have about the same educational background, having graduated from either secondary or vocational institutions. The family size of single workers was larger than that of the married workers. Furthermore, in the single workers' families more members work to raise income than in the married workers' families. Regarding the number of children, married workers with children have obligations that require considerable attention. All female laborers, the income derived by both single and married hotel workers was rather low. There is a clear difference between the income earned between family members and the entire family.

From analyzing the results of this study, it was found that the major factors influencing single women to work in the hotel industry included: the number of economically active members of the

family, the female's age, and income of other members of the family. For married female hotel workers, the major factors were the number of children for whom they must care, the female's educational the female's age, and the number of economically active members of the family.

Regarding the relationship between workers' welfare and attitudes towards work in hotels, it was found that hotels operate within the limits of the law but that working conditions and overall benefits of female workers in second-class hotels are less than those of female workers in first-class hotels. The study of attitudes of female workers in hotels found that most workers feel this kind of employment is suitable for women. However, a large number of the female workers indicated they wanted to change jobs. Job insecurity and low income were the major reasons cited. The results of this study will be beneficial in drafting plans for female labor development, an important project because women will play an important role in the development of the country.

คำขอบคุณ

ผู้วิจัยได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ลือชัย สุลาสัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศักดิ์เพ็ญ พวงสายใจ และอาจารย์ทุกท่านในภาควิชา เคมีธรณีศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ได้กรุณาให้แนวคิด และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณผู้จัดการทั่วไป และ ผู้จัดการฝ่ายบุคคลโรงแรมต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร และลำปางจังหวัดเชียงใหม่ เจ้าหน้าที่กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่ และเจ้าหน้าที่กรมแรงงาน

นอกจากนี้ยังมีอีกหลายท่านที่ผู้วิจัยไม่ได้ระบุนาม ในที่นี้ ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือในการศึกษาวิจัยเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดร. รามัญ ฤบาท ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยพายัพ ซึ่งใคร่ขอถือโอกาสนี้แสดงความขอบคุณท่านทั้งหลายไว้ด้วยเช่นกัน

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณทีมงานสตรีของโรงแรมต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี จนทำให้การวิจัยบรรลุผลสำเร็จได้ในที่สุด

เบญจวรรณ บุญใจเพ็ชร

ตุลาคม 2528

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย ✕	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
คำขอบคุณ	จ
รายการตารางประกอบ	ฅ
รายการภาพประกอบ	ญ
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย ✕	5
1.2 ขอบเขตการวิจัย	6
1.3 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	8
1.4 สัมมติฐานในการวิจัย ✕	10
1.5 ระเบียบวิธีสำเินการวิจัย	11
1.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
2. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมโรงแรม	22
2.1 ความหมายของอุตสาหกรรมโรงแรม	22
2.2 ลักษณะของอุตสาหกรรมโรงแรม	23
2.3 อนาคตของโรงแรมตามมาตรฐานสากล	24

	หน้า
2.4 การคัดประเภทของโรงแรม	26
2.5 ลักษณะงานในโรงแรม	30
2.6 การแบ่งระดับพนักงานในโรงแรม	37
2.7 การแบ่งระดับของโรงแรมในปัจจุบัน	38
2.8 อุตสาหกรรมโรงแรมในจังหวัดเชียงใหม่	38
3. การเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม	45
3.1 ลักษณะทั่วไป	45
3.2 โครงสร้างรายได้	49
3.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม	55
4. สภาพการทำงานและทัศนคติเกี่ยวกับการทำงานในโรงแรม	73
4.1 สภาพการทำงาน และสวัสดิการ	73
4.2 ทัศนคติบางประการเกี่ยวกับการทำงานในโรงแรม	83
5. สรุปลและข้อเสนอแนะ	91
5.1 สรุปล	91
5.2 ข้อเสนอแนะ	95
บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก	103
ภาคผนวกที่ 1 ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์ (สตรีโสด)	104
ภาคผนวกที่ 2 ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์ (สตรีสมรส)	105

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 3	สัมภาระแสดงการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม ตามแบบจำลองที่กำหนดไว้	106
ภาคผนวกที่ 4	วัตถุประสงค์หลัก นโยบาย และแนวทางการพัฒนาสตรี	107
ภาคผนวกที่ 5	มาตรฐานของโรงแรมชั้นนำในประเทศไทย	110
ภาคผนวกที่ 6	แบบสอบถาม	116

PAYAP UNIVERSITY

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1.1 อัตราการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานสตรี	3
1.2 อัตราการมีส่วนร่วมของกำลังแรงงานสตรีในภาคอุตสาหกรรม	4
2.1 อัตราการเพิ่มของจำนวนห้องพักของโรงแรมในจังหวัดเชียงใหม่	40
3.1 ลักษณะทั่วไป	48
3.2 รายได้ของแรงงานสตรีตัวอย่าง ปี 2526	50
3.3 รายได้ของสมาชิกอื่นในครอบครัวของสตรีตัวอย่าง ปี 2526	52
3.4 รายได้ของครอบครัวของสตรีตัวอย่าง ปี 2526	54
3.5 อัตราการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม	60
3.6 คำสัมภาษณ์ที่ถอดถอดมาตามฐานของตัวแบบอิสระที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมโรงแรม	64
4.1 ชั่วโมงการทำงาน และวันทำงาน	75
4.2 การทำงานล่วงเวลา	77
4.3 ตำแหน่งหน้าที่ และระยะเวลาทำงาน	79
4.4 สวัสดิการที่ได้รับ	81
4.5 เหตุผลในการเลือกอาชีพ	85
4.6 ความพอใจในหน้าที่ที่ได้รับมอบ	86
4.7 ทักษะของสตรีในการทำงานด้านโรงแรม	89

ภาพที่	หน้า
2.1 การขยายตัวของจำนวนห้องพักของ โรงแรมในจังหวัดเชียงใหม่	41
3.1 การเข้าร่วมแรงงานในอุตสาหกรรมโรงแรมของสตรีโสด และสตรีสมรส กับจำนวนอายุของสตรี	68

PAYAP UNIVERSITY